

Draša rav Jarona ben Davida

V těchto dnech na počátku roku jsme naplněni zvláštními pocity. Tak jako se děti pokoušejí z obalu dárku odhadnout, co se skrývá v krabici, tak i my se snažíme představit si, co nás v novém roce čeká. A není to jen přání, aby nový rok byl sladký a dobrý, plný požehnaní, protože letos si ze starého roku přinášíme ještě jedno dědictví. S koncem sedmého roku (ŠMITA) se, do doby *Hilelova patentu*, rušily veškeré dluhy a věřitelé mohli na své peníze v klidu zapomenout.

Na první pohled se může zdát, že JOVEL (padesátý rok) a ŠMITA (sedmý rok) si jsou podobné jako vejce vejci. Přesto se v důležitém detailu liší. Je sice pravda, že za JOVELU se vracela půda původním majitelům a otroci byli propouštěni na svobodu, ale to vše bylo od počátku všem jasné. Kdo si koupil pozemek, věděl, na jak dlouho si ho kupuje a tomu se přizpůsobila cena. Jak se píše v Tóře (3M 25:16): „Čím více let zbývá, tím vyšší bude kupní cena, a čím méně let zbývá, tím nižší bude kupní cena; bude ti prodávat podle počtu let, v nichž budeš brát užitek.“

Odpouštění dluhů však není tentýž případ. Věřitel půjčil peníze, které chtěl dostat zpět. Ale pokud mu dlužník nezaplátil do konce sedmého roku, věřitel o své peníze jednou pro vždy přišel. Minimálně z pohledu věřitelů je to velmi nespravedlivé – nejen že nedostali své peníze v domluvený čas zpět, ale oni je už je ani nikdy v budoucnu nemohli vyžadovat. Na druhou stranu se mohl dlužník, který se neustále potácel v těžkostech, že ani nemohl splácet svůj dluh, vybabrat z bídy. Milosrdenství věřitelů tak nastolovalo sociální spravedlnost.

Paršat VAJELECH je zároveň i šabatem pokání. A TŠUVA (pokání) je odpouštění dluhů velmi podobná. I zde vede milosrdenství odpouštějících ke všeobecné nápravě a spravedlnosti.

Mezi třinácti vlastnostmi Boží milosti si dvě vlastnosti zdánlivě protiřečí. Bůh se v nich označuje za Boha mnohé milosti (RAV CHESED) a pravdy (EMET). Je odpuštění základním lidským právem (jak naznačuje slovo pravda) nebo výrazem nenárokovatelné milosti?

Rav Sabato říkával, že sama Boží milost je nezadatelným lidským právem. Když už nás Bůh obdaroval svobodnou vůlí a postavil na svět plný svodů, muselo mu být jasné, že zhrěšíme. To je pak stejné jako sestrojit raketu, nastavit správný úhel odpálení a vyhybat se odpovědnosti za vzniklou škodu. Tšuva je pro svět fungování světa nezbytná a Boží milost spočívá pouze v tom, že nám nápravu usnadňuje.

Odpouštění hříchů, stejně jako promíjení dluhů, se může zdát nemístným požadavkem. Ale obojí je nezbytné. Tak jako my sami prosíme Boha o nový, čistý list, tak musíme stejnou šanci nabídnout i našim dlužníkům.

A tak není divu, že se nám obrat „Na konci sedmého roku“ v Tóře objevuje pouze dvakrát. Nejdříve v souvislosti s promíjením dluhů (5M 15:1-2): „Každého sedmého roku budeš slavit léto promíjení dluhu. Toto je způsob promíjení dluhu: Každý věřitel svému bližnímu promine, co mu půjčil. Nebude na svého bližního, svého bratra, naléhat, protože je vyhlášeno Boží promíjení dluhu.“ A pak až v souvislosti s příkazem HAKHEL – což bylo všelidové shromáždění se do prostor Chrámu na Sukot na konci sedmého roku, jak se uvádí (5M 31:10-11): „Každého sedmého roku, v roce určeném k promíjení dluhu, o slavnosti stánků, až přijde celý Izrael, aby se ukázal před tváří tvého Boha na místě, které vyvolí, budeš předčítat tuto Nauku před celým Izraelem, aby ji slyšeli.“

Ačkoliv platí povinnost putovat do jeruzalémského Chrámu třikrát ročně (na Pesach, na Šavuot a na Sukot), jen jednou za sedm let mohl přijít celý Izraeli jako jeden muž – bohatí i chudí, protože se právě prominuly veškeré dluhy, a spravedliví i hříšní, protože všem byly právě odpouštěny hříchy. A jen v tento čas bylo možné obdarovat Izrael Tórou, protože se lid navrátil do stavu, který panoval před darováním Tóry na Sinaji, o němž je psáno: „A celý Izrael se utábořil (jako jeden muž).“

V dnešní době všichni využívají *Hilelova patentu* – tzv. prosbulu – díky němuž je možné převést dluhy i do nového sedmiletí. Přesto si něco z myšlenky promíjení dluhů neseme s sebou a tím je snaha umenšit veškeré společenské rozdíly, což by mělo být opakovaně zdůrazňováno ve všech synagogách, které mají být otevřené chudým i bohatým, hříšným i spravedlivým, zbožným i sekulárním, místním i turistům.

Pokud budeme stát „společně před Bohem“, dosáhneme stavu vyjádřeného u příkazu HEKHEL: „Aby slyšeli a učili se bát svého Boha a bedlivě dodržovali všechna slova tohoto zákona. Těž jejich synové, kteří ho ještě neznají, ať poslouchají a učí se bát Boha, po všechny dny, co budete žít v zemi, do níž přejdete přes Jordán, abyste ji obsadili.“